

ЗНАЧЕННЯ ПОЗААУДИТОНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Похилько В.І., Траверсе Г.М., Цвіренко С.М., Чернявська Ю.І.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Робота присвячена питанню удосконалення системи позааудиторної самостійної роботи студентів, що є одним із пріоритетних завдань, вирішення якого сприятиме якісній підготовці майбутнього фахівця, включаючи розвиток таких рис особистості, як прагнення до самоосвіти і саморозвитку.

Ключові слова: мотивація, позааудиторна робота студентів, професійні здібності.

Самостійна робота – це планована робота студентів, що виконується за завданням і під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Співвідношення часу, відведеного на аудиторну та самостійну роботу, в усьому світі становить 1:3,5. Таке співвідношення базується на потужному дидактичному потенціалі цього виду навчальної діяльності студентів. Самостійна позааудиторна робота призначена не тільки для оволодіння кожною дисципліною, а і для формування навичок самостійної роботи в професійній діяльності, здатності приймати на себе відповідальність, знаходити конструктивні рішення і т. д. Самостійна робота сприяє поглибленню і розширенню знань, формуванню інтересу до пізнавальної діяльності, оволодінню прийомами процесу пізнання. Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки фахівців.

Пріоритетним завданням у діяльності кафедр стає організація пізнавальної діяльності студента. При цьому викладач виступає в ролі організатора активної самостійної роботи студентів, надаючи при цьому компетентну консультативну допомогу.

У навчальних посібниках традиційно містяться питання і завдання для самостійної роботи студентів, однак проблема організації та змісту позааудиторної самостійної роботи на основі сучасних науково-методичних підходів до цього виду навчальної роботи у виші розроблена недостатньо. Отже, наявне реальне протиріччя між значимістю ефективною позааудиторної самостійної роботи студентів і недостатньою розробкою питань її організації та змісту.

Самостійна позааудиторна робота має дієвий характер і тому в її структурі можна виділити такі складові компоненти: мотивація, постановка конкретної задачі, вибір способів виконання, контроль. У зв'язку з цим важливим є мотивованість навчального завдання (для чого, чому сприяє); чітка постановка пізнавальних завдань, наявність алгоритмів виконання роботи; чітке визначення викладачем форм звітності, обсягу роботи, термінів її подання; визначення видів консультативної допомоги; критерії оцінки.

Успішне навчання у виші уможливлюється за таких педагогічних умов:

- виявлення готовності студентів до даного виду навчальної роботи на основі вивчення їхніх знань із дисциплін попередньої підготовки, ставлення до організації та змісту позааудиторної роботи;
- послідовне включення у зміст кожної теми різних типів і видів завдань з урахуванням характеру пізнавальної діяльності студентів;
- ведення систематичного самоконтролю як умови більш якісного засвоєння матеріалу, ефективної самоорганізації навчального процесу;
- систематичний контроль викладачем засвоєння навчального матеріалу студентами.

Самостійність у навчанні є результатом самостійного засвоєння знань, розвитку в студентів певних умінь (розвиток мислення), оволодіння навичками. Важливою є індивідуалізація навчання, а отже, розробка індивідуальних завдань для самостійної роботи з огляду на різноманітні інтелектуальні якості людей. Наприклад, є "тугодуми", люди зі "швидким мозком", "генератори ідей", "технарі", які чудово виконують конкретну роботу. Очевидно, що різні характери, доповнюючи одна одну, гармонізують суспільство. При виконанні самостійної роботи потрібно також допомагати студентам долати недоліки характеру. Педагогічна наука довела, що самостійна робота стає ефективнішою, якщо вона парна або в ній беруть участь 3 людини. Групова робота підсилює фактор мотивації і взаємної інтелектуальної активності, підвищує ефективність пізнавальної діяльності студентів завдяки взаємному контролю.

Навчання на кафедрі педіатрії № 1 з пропедевтикою та неонатологією є наступним етапом після навчання на доклінічних (теоретичних) кафедрах, тому студенти вже мають знання з фундаментальних дисциплін, певні навички самостійної роботи, в тому числі позааудиторної. Кінцевою метою навчання клінічних дисциплін ми вбачаємо вміння студентів проводити диференційовану діагностику і складати оптимальний план лікування та реабілітації дитини. Для цього студенти мусять мати всебічні знання самих нозологічних одиниць у поєднанні з клінічним мисленням. Діяльність викладача і студентів при вивченні педіатрії передбачає синтез трьох складових: великого обсягу клінічного змісту, практичних лікарських навичок, високого рівня логічного мислення.

Безумовно, в організації самостійної позааудиторної роботи необхідно також урахувати і думку студентів щодо її організації. З метою визначення ставлення студентів до позааудиторної самостійної роботи нами проведено анонімне анкетування: виявлялися мотиви виконання даного виду роботи, зміст виконуваної позааудиторної роботи, тривалість проведення, можливості використання комп'ютерних технологій. В анкетуванні взяли участь 40 студентів 5 і 6 курсів медичного факультету № 2 ВДНЗУ "Українська медична стоматологічна академія".

Основними мотивами виконання позааудиторної самостійної роботи студентів визначено: зацікавленість у отриманні глибоких знань, опануванні професійними вміннями та навичками (95 %); необхідність виконання завдань викладача (85 %); підготовка до підсумкових занять (92,5%); отримання стипендії (70 %); лікування власних дітей (72,5 %). Отримані дані свідчать про свідоме ставлення студентів до позааудиторної самостійної роботи: жоден студент не вказав, що лише відвідування аудиторних занять забезпечує достатній рівень підготовки.

Студенти зазначили, що в процесі позааудиторної самостійної роботи вони виконують здебільшого традиційні завдання, які включають аналіз спеціальної та наукової літератури, складання конспектів, підготовку рефератів.

З огляду на те, що більшу частину часу самостійного позааудиторного навчання студенти витрачають на роботу з літературою (друкованими виданнями чи електронними носіями), обов'язковим є вміння "раціонального читання" і складання тез, конспектів, рефератів, анотацій. Завдання викладача полягає у висвітленні суті того чи іншого виду записів, їхніх переваг і недоліків.

Відомо, що наявні навчальні плани і програми передбачають певну кількість годин самостійної роботи при вивченні кожної теми. Нами було запропоновано студентам проаналізувати відповідність витраченого ними часу на позааудиторну самостійну роботу запланованим годинам. Результати анкетування засвідчили, що час, витрачений студентами на позааудиторну самостійну роботу, не відповідає навчальним планам, здебільшого це значно менше, ніж передбачено планами.

82,5 % опитаних студентів указали, що займаються позааудиторною самостійною роботою щодня (1-3 години), решта займається кілька разів на тиждень. Усі студенти зазначають свою активну позааудиторну самостійну роботу при підготовці до іспитів і підсумкових занять. 80 % респондентів указали, що в цей період займаються по 6-8 годин на день. 95 % респондентів надають перевагу "мозковим штурмам", тобто підготовці до іспитів чи підсумкових занять, коли за короткий проміжок часу необхідно опрацювати значний обсяг матеріалу.

На питання про те, чим вони користуються в позааудиторній роботі, наші респонденти дали такі відповіді: 33 % обмежуються конспектом лекцій; 33 % читають підручник; 10 % користуються підручником і лекційним матеріалом; 15 %, крім обов'язкової літератури, інколи вивчають додаткову літературу; 9 % відповіли, що "буває по-різному".

Важливими формами позааудиторної самостійної роботи студенти вважають відпрацювання практичних навичок на фантомах (95 % респондентів), безпосереднє спілкування з хворими (80 %). Усі опитані вважають найкращим способом опанування практичними навичками спочатку на фантомі, а потім біля ліжка хворого.

Для підвищення якості позааудиторної самостійної роботи всі опитані студенти вважають за необхідне використання електронної інформації локального та віддаленого рівнів, сучасних комп'ютерних технологій. При цьому було зазначено, що перевага надається електронним джерелам, включаючи сайт академії і окремих кафедр.

Отже, за сучасної організації освітнього процесу вдосконалення системи позааудиторної самостійної роботи студентів стає одним із пріоритетних завдань, вирішення якого сприятиме яксній підготовці майбутнього фахівця, включаючи розвиток таких рис особистості як прагнення до самоосвіти, саморозвитку, здатність до проектування власної освітньої діяльності. Результати проведеного анкетування є важливими для раціонального планування самостійної роботи студентів.

Список використаної літератури

1. Мешков Н.И. Педагогика и психология высшей школы: учебное пособие/ Н.И. Мешков, Н.Е. Садовникова. - Ростов-на-Дону:Феникс, 2002. - 544 с.
2. Хусаенова А.А. Самостоятельная работа студентов медицинских образовательных организаций высшего образования/ А.А. Хусаенова // Педагогика высшей школы. - 2015. - №1. - С. 28-29.
3. Щербакова Е. В. Самостоятельная работа студентов как важнейшая составляющая организации учебного процесса в вузе/ Е.В. Щербакова // Молодой ученый. — 2010. — №8, т. 2. — С. 188-190.
4. Ягупов В.В. Педагогика: навч. посібник/ В.В. Ягупов.— К.: Либідь, 2002. — 560 с.

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ МЕДИЦИНИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ З ОПЕРАТИВНОЮ ХІРУРГІЄЮ ТА ТОПОГРАФІЧНОЮ АНАТОМІЄЮ І ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проніна О.М., Білич А.М., Коптев М.М., Половик О.Ю., Пирог-Заказнікова А.В.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті представлені матеріали, які відображають досвід роботи викладачів кафедри медицини надзвичайних ситуацій з оперативною хірургією і топографічною анатомією. Показано, що провідна мета роботи кафедри полягає в пропагуванні сучасних методів викладання топографічної анатомії та оперативної хірургії, які спрямовані на підвищення рівня підготовки студентів із предмета і загальнолікарської підготовки.

Ключові слова: оптимізація, презентація, саморегуляція, ділові ігри.

Аналіз сьогодення підтверджує, що в Україні є проблеми, пов'язані з недостатнім рівнем підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах. Настав час серйозного ставлення працівників вищої школи до внесення змін до навчального процесу і його оснащення сучасними засобами інформації, які сприятимуть підвищенню якості підготовки майбутніх лікарів як лікувального (педіатричного), так і стоматологічного профілю.

Основоположником оперативної хірургії і топографічної анатомії, яка прокладає шлях майбутнім лікарям у клініку, є М.І. Пирогов. Ідеї геніального вченого постійно впроваджуються в навчальний процес на кафедрі медицини надзвичайних ситуацій з топографічною анатомією і оперативною хірургією ВДНЗУ «УМСА». Пироговський підхід до вивчення оперативної хірургії і топографічної анатомії є обґрунтованим напрямом навчального процесу, особливо в період впровадження кредитно-модульної системи. На нашій кафедрі студенти, незалежно від профілю факультету, мають усі можливості для виконання навчальних оперативних втручань в умовах, наближених до клініки, що значно полегшує студентам процес адаптації до клінічних умов на кафедрах хірургічного профілю. Нині на кафедрі з метою підвищення рівня підготовки майбутніх лікарів у навчальний процес впроваджені інноваційні методи навчання, серед яких широкого розповсюдження набули презентації із застосуванням мультимедійної